Vlaams Parlement

stuk **1395** (2011-2012) – Nr. 2
ingediend op 24 januari 2012 (2011-2012)

Ontwerp van decreet

houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters

Advies

van het Kinderrechtencommissariaat

Stukken in het dossier:
1395 (2011-2012) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

verzendcode: WEL

KINDERRECHTEN commissariaat

datum 24-01-2012

volgnr. 2011-2012/4

Advies

Kinderopvang als kwaliteitsvolle basisvoorziening

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid

Advies naar aanleiding van de hoorzitting over het ontwerp van decreet houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters (*Parl. St.* 2011- 2012 nr. 1395/1).

1 Situering

De opvoeding van kinderen is al lang niet meer beperkt tot het gezin. Media, onderwijs, jeugdwerk, jeugdhulp, gezondheidszorg, kinderopvang, … ondersteunen elk op hun eigen manier de groei van kinderen.

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (Verdrag) somt tal van actoren op die een rol moeten spelen in de opvoeding van kinderen. Het Verdrag wijst niet alleen op de verantwoordelijkheid van de ouder maar ook op de verplichtingen van de overheid. De overheid moet de ouders ondersteunen in de opvoeding van hun kinderen. Die ondersteuning kan verschillende vormen aannemen. Ouders kunnen financiële steun (kinderbijslag, ouderschapsvergoeding, …) krijgen. De overheid kan voorzieningen en instellingen creëren die de gezondheid, de zorg en de ontwikkeling van kinderen mee ondersteunen. Ze kan speel- en ontmoetingsruimtes voor kinderen en ouders voorzien. De overheid kan kinderopvang organiseren.

Het ontwerp van decreet houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters regelt de organisatie van de kinderopvang. Of zoals het ontwerpdecreet het zelf definieert: 'het regelt het beroepsmatige en tegen betaling opvoeden en bijdragen aan de ontwikkeling en verzorgen van kinderen tot ze naar de kleuterschool gaan' (artikel 2, 2°).

In dit advies formuleert het Kinderrechtencommissariaat zijn bedenkingen bij het nieuwe ontwerpdecreet. We doen dit vanuit de overtuiging dat een kwaliteitsvolle kinderopvang een basisrecht voor alle kinderen moet zijn.

2 Eerder advies van het Kinderrechtencommissariaat

Het Kinderrechtencommissariaat heeft al eerder advies over de kinderopvang[1] uitgebracht. Ook bij de 'Visienota Decreet Kinderopvang (23 juli 2010)'[2] gaven we advies op vraag van Kind en Gezin.

Kinderopvang moet voor ons een basisvoorziening zijn, net zoals het onderwijs. Ze moet beschikbaar, betaalbaar, bereikbaar, bruikbaar en begrijpbaar zijn. Verschillende doelgroepen moeten er terecht kunnen. Financiële en andere drempels moeten worden vermeden. Kinderopvang moet inspelen op de behoeften en bezorgdheden van kinderen en ouders. Een kwaliteitsvolle kinderopvang is een opvang die het belang van het kind weet voorop te stellen.

We pleiten voor een kwaliteitsvolle begeleiding en een degelijk toezicht. Precies omdat het over jonge, doorgaans onmondige, gebruikers gaat, is het des te belangrijker te investeren in de kwaliteit van de begeleiding en het toezicht erop. De overheid moet een doorgedreven kwaliteitstoezicht garanderen, ongeacht het soort kinderopvangvoorziening.

[1] Advies 2007-2008/5 'Opvang voor kinderen van 0 tot 3 jaar als basisvoorziening' op www.kinderrechten.be bij Adviezen en standpunten. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Jaarverslag 2008-2009, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2009, p. 125. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Jaarverslag 2007-2008, Kinderrechtencommissariaat, 2008, p. 153.
[2] Vlaamse regering, 'Visienota Decreet Kinderopvang' 23 juli 2010.

De 'Visienota Decreet Kinderopvang' kwam principieel tegemoet aan deze vereisten. Het belang van kinderopvang als een kwaliteitsvolle basisvoorziening stond in de nota centraal. Tegelijk misten we in de nota de concrete vertaling ervan.

- De bijzondere vaardigheden en competenties voor kwaliteitsvolle kinderopvang waren te weinig uitgeklaard;
- Het kwaliteitstoezicht was onvoldoende uitgewerkt;
- Hoewel de focus op de controle op de werkvloer lag, bleef ze eerder vaag over wie of wat de effectieve controle zou doorvoeren;
- Er was een gebrekkige aandacht voor supervisie, coaching en ondersteuning;
- We betreurden de geïsoleerde aanpak van de 'voorschoolse' kinderopvang en stelden een meer integrale aanpak voor;
- Tenslotte pleitten we voor duidelijke vergunningsvoorwaarden die verder gaan dan de 'draagkracht van de onthaalouder'.

3 Ombudsklachten over kinderopvang

Doorheen de jaren kreeg het Kinderrechtencommissariaat weinig klachten over kinderopvang. Maar als we klachten kregen, legden ze telkens bloot hoe het belang van het kind en de ouder geklemd zat tussen de belangen van andere betrokkenen.

Zo wezen de klachten op het tekort aan kinderopvang en een weinig transparant kinderopvangbeleid. Wanneer ouders het tekort aan kinderopvang bij de overheid aankaartten werden ze van het kastje naar de muur gestuurd. Kind en Gezin wees op de verantwoordelijkheid van het lokaal bestuur. De lokale verantwoordelijken keken naar Kind en Gezin. Op het einde van de rit wisten de ouders niet wie uiteindelijk verantwoordelijk was.

Daarnaast legden de klachten problemen bloot die verband hielden met het uitblijven van een vergunningsplicht. In situaties waarin na toezicht Kind en Gezin het attest van een kinderopvangvoorziening intrekt, botsen we op verschillende problemen. Deze problemen hebben enerzijds betrekking op het niet of gebrekkig informeren van ouders. Kind en Gezin wenste de betrokken ouders te informeren, maar de kinderopvangvoorziening werkte niet mee. De voorziening zette de opvang verder en lichtte de ouders niet in. Kind en Gezin gaf aan dat het de verantwoordelijkheid van de voorziening is om de ouders in te lichten. Omwille van het tekort aan kinderopvang in de buurt werden geen verdere stappen gezet. Pas bij het invullen van de belastingsbrief kwamen de ouders te weten dat de voorziening niet meer onder het toezicht van Kind en Gezin stond. Ze konden geen beroep doen op de fiscale aftrek voor erkende voorzieningen. Anderzijds doen zich ook problemen voor op het vlak van het controleren van de kinderopvangvoorziening. Want wie trekt zich het belang van de betrokken kinderen aan op het ogenblik dat elke controle op de voorziening stop gezet wordt.

4 Het ontwerp van decreet in een notendop

Het voorliggend ontwerp van decreet houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters structureert het toekomstige kinderopvanglandschap. De Vlaamse overheid wenst immers komaf te maken met het huidige heterogene landschap. Met het ontwerpdecreet wenst ze de eerste stappen te zetten naar de uitbouw van een kwaliteitsvolle kinderopvang als basisvoorziening.

Het ontwerpdecreet vangt aan met een opsomming van betrachtingen die een aanbod aan kinderopvang moeten garanderen (artikel 3). Het legt vergunningsvoorwaarden op en een vergunning van Kind en Gezin voor gezinsopvang, groepsopvang of opvang aan huis. Zonder vergunning is de organisatie van kinderopvang niet mogelijk (artikel 4 t.e.m. 6).

Het ontwerpdecreet voorziet voor de gezinsopvang en groepsopvang een basissubsidie en verschillende andere bijkomende subsidies, al naar gelang de soort van kinderopvang. Ook vernieuwende projecten inzake kinderopvang, opvang aan huis en lokale loketten kinderopvang kunnen subsidies ontvangen (artikel 7 t.e.m. 12 en artikel 14).

Op lokaal niveau komt een loket kinderopvang die de vraag naar kinderopvang en het aanbod op elkaar afstemt en coördineert. Het loket krijgt vorm binnen het Lokaal Overleg Kinderopvang (artikel 13).

Artikel 15 t.e.m. 23 van het ontwerpdecreet bepalen het toezicht op de kinderopvangvoorzieningen. Het toezicht wordt uitgeoefend door toezichtshouders die daarvoor over toezichtsrechten beschikken. Op basis van het verslag van de toezichthouder kan Kind en Gezin een kinderopvangvoorziening schriftelijk aanmanen of ook bestuurlijke maatregelen treffen, zoals een wijziging, schorsing, opheffing of intrekking van de vergunning, of een vermindering, schorsing, stopzetten of terugvorderen van subsidies. Een schorsing, opheffing of intrekking leidt tot een (tijdelijke) sluiting en dit onder toezicht van de burgemeester. Wanneer de kinderopvangvoorziening geen gevolg geeft aan de beslissingen van Kind en Gezin, riskeert ze een bestuurlijke geldboete.

De laatste artikelen van het ontwerp van decreet handelen over de verzameling en verwerking van persoonsgegevens en de wijziging van bepalingen in gelieerde decreten.

5 Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van Kind

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is geen handboek voor opvoeding. Ook geeft het geen praktische tips die de opvoeding van kinderen mee helpen realiseren. Het Verdrag is wel een internationaal bindende minimumnorm, die sturend is voor het beleid inzake de rechten van het kind.

Het Verdrag omvat o.m. rechten van kinderen in, op en door het gezin, rechten die de relatie tussen ouder en kind mee vorm geven, en rechten die de opvoeding van kinderen mee ondersteunen. Daarnaast hebben kinderen recht op inspraak, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, privacy en informatie. Ze hebben recht op gezondheidszorg en recht op vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten. De overheid moet kwetsbare groepen van kinderen extra ondersteunen.

Een aantal bepalingen in het Verdrag verwijzen expliciet naar de verplichtingen van de overheid met betrekking tot de ondersteuning van de ouder-kindrelatie en de opvoeding van kinderen.

- Artikel 2: Non-discriminatie
Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie (ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuigingen, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn ouder of wettige voogd) te beschermen. De staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

- Artikel 3: Het belang van het kind
Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang. De staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

- Artikel 5: De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind
De plicht van de staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders om het kind leiding te geven overeenkomstig zijn groeiende capaciteiten.

- Artikel 6: Overleven en ontwikkeling
De plicht van de staat het overleven en de ontwikkeling van het kind in de ruimst mogelijke mate te garanderen.

- Artikel 12: De mening van het kind
Het recht van het kind om zijn mening te kennen te geven en het recht op het feit dat met deze mening rekening wordt gehouden.

- Artikel 18: Verantwoordelijkheden van ouders
Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

- Artikel 19: Recht op bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing
De verplichting van de staat om kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

- Artikel 27: Recht op een passende levensstandaard
Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid door de ouder kan worden opgenomen.

6 Aanbevelingen van het Comité voor de Rechten van het Kind

Aandacht voor kwaliteitsvolle kinderopvang wint niet alleen in Vlaanderen aan belang. Vele Europese landen nemen tal van initiatieven om de opvang van baby's en peuters kwaliteitsvol uit te bouwen. Ook internationale instanties buigen zich over kinderopvang.

In de schoot van de Europese Commissie worden regelmatig afspraken gemaakt rond een voldoende aantal kinderopvangplaatsen[3]. Ook de Raad van Europa werkte in 2002 richtlijnen uit voor een kwaliteitsvolle kinderopvang[4]. Principieel pleit de Raad voor een kinderopvang die het belang van het kind en zijn bijbehorende rechten centraal stelt.

- Kinderopvang moet voor alle kinderen toegankelijk zijn. De financiële situatie van de ouders mag de toegang niet belemmeren.
- De kwaliteit van de kinderopvang moet een continue bezorgdheid zijn.
- Staten moeten een duidelijk beleid voor een kwaliteitsvolle kinderopvang uittekenen en dit op alle beleidsniveaus.

In zijn General Comment 7[5] pleit het VN-Comité voor de Rechten van het Kind voor een globale aanpak van de zorg voor jonge kinderen. Al te vaak ligt die aandacht verdeeld over verschillende beleidsdomeinen en ontbreekt een gecoördineerde aanpak. Daarom raadt het Comité de lidstaten aan om een integraal beleid voor alle jonge kinderen (tot 8-jarige leeftijd) uit te werken en dit vanuit het rechtenperspectief. Alle kinderen, en dus ook de allerkleinsten, hebben recht op respect voor hun rechten. Ze maken deel uit van een familie, gemeenschap en samenleving, en dit met hun eigen zorgen en perspectieven. Jonge kinderen moeten niet alleen kunnen rekenen op gezonde voeding, goede zorgen en warmte, maar ook op tijd en ruimte om te spelen, te ontdekken en te leren.

Meer concreet behelst het integrale beleid voor jonge kinderen:

- alle regelgeving en beleidsontwikkelingen in relatie tot jonge kinderen, dit om het belang van het kind als eerste overweging in alle beleidsdomeinen zo veel mogelijk te vrijwaren;
- alle instellingen, voorzieningen, en diensten die instaan voor de zorg voor jonge kinderen;
- alle diensten en voorzieningen die de ouders in de opvoeding van jonge kinderen ondersteunen. Het beleid moet immers de verantwoordelijkheid van de ouders respecteren en rekening houden met de behoeften en leefomstandigheden van ouders;
- extra aandacht voor kwestbare groepen kinderen (kinderen in armoede, kinderen met een handicap, kinderen in een asielcontext, …);
- een adequaat monitoring en informatiesysteem op alle beleidsniveaus.

Daarnaast besteedt het Comité ook ruime aandacht aan de vorming en ondersteuning van professionals. Lidstaten moeten zorgen voor een kwaliteitsvol aanbod met voldoende personeel. Het personeel moet goed opgeleid zijn. Ze moeten over alle vaardigheden beschikken die nodig zijn om bijvoorbeeld voor baby's en peuters te zorgen. Het personeel moet op voldoende maatschappelijke waardering en financiële verloning kunnen rekenen. Ze moeten op gespecialiseerde professionele ondersteuning kunnen rekenen. Wanneer het om private voorzieningen gaat, moet de overheid ook daar zijn verantwoordelijkheid nemen. Ook private voorzieningen moeten in de uitbouw van een kwaliteitsvol aanbod gevormd, begeleid, opgeleid, ondersteund en gemonitord worden. De overheid moet er op toezien dat de rechten van de kinderen gerespecteerd worden.

[3] Zo spraken de lidstaten in 2002 in Barcelona af om voor 33% van de kinderen onder de 3 jaar opvang te voorzien tegen 2010. In 2009 werden opnieuw afspraken gemaakt. Maar nu tegen 2020. Zie: Europese Raad van Barcelona. 15 en 16 maart 2002. Conclusies van het voorzitterschap http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/nl/ec/71027.pdf

[4] Recommendation Rec(2002)8 of the Committee of Ministers to member states on child day-care.

[5] Committee on the rights of the child. General Comment No. 7 (2005). Implementing child rights in early childhood. CRC/C/GC/7/Rev.1 20 September 2006.

Tenslotte vraagt het Comité om extra aandacht voor kwetsbare groepen van kinderen. Ook kinderen die in armoede leven, een handicap hebben, in een asielcontext, … opgroeien moeten kunnen rekenen op respect voor hun recht op zorg.

7 Overwegingen van het Kinderrechtencommissariaat

De aandacht voor de rechten van het kind tijdens de eerste levensjaren vraagt om een bijzondere aanpak. Het is een periode waarin de fundamenten voor een fysieke en psychische gezondheid, een emotionele geborgenheid en een identiteit worden gelegd. Kinderen groeien tijdens die periode enorm en dit op velerlei vlakken: fysiek, sociaal, intellectueel, taal- en hersenontwikkeling. Ze leggen er de basis voor hun emotionele verbondenheid met hun ouders en andere verzorgers. Het basisvertrouwen in hun medemens en in zichzelf krijgt vorm. Ze smeden hun eerste vriendschapsbanden. Ze geven al sabbelend, kruipend, vallend en prutsend op hun eigen manier betekenis aan hun omgeving.

Tezelfdertijd zijn kinderen tijdens de vroege kindertijd volledig afhankelijk van hun ouders en de mensen rondom hen. En dit voor quasi alles. Hun fysieke en emotionele gezondheid hangt af van de wijze waarop hun ouders en andere verzorgers hen met goede zorgen omringen. Gezonde voeding, veiligheid, warmte, rust, maar ook tijd en ruimte om te spelen, te ontdekken, te leren en betekenis te geven, zorgen tijdens de vroege kindertijd voor een wezenlijk verschil. Schieten hun ouders of andere verzorgers hierin tekort, dan kan dit soms desastreuze gevolgen hebben.

Beide elementen – het van belang van de vroege kindertijd en de grote kwetsbaarheid van jonge kinderen – maken de aandacht voor het bewaken van de rechten van jonge kinderen bijzonder belangrijk. Met respect voor de verantwoordelijkheid van de ouder moet de overheid aan zijn verplichtingen voldoen. Ouders moeten extra ondersteund worden om hun rol als primaire opvoedingsverantwoordelijken op te nemen. De uitbouw van een kwaliteitsvolle kinderopvang als basisrecht voor alle kinderen komt aan deze verplichting tegemoet.

Hieronder belichten we het ontwerp van decreet houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters vanuit het bovenstaande kinderrechtenperspectief. We vertalen, zoveel als mogelijk, de rechten van kinderen naar de context van kinderopvang. We geven aanbevelingen waar nodig en formuleren vanuit onze ombudsklachten bijkomende beleidssuggesties.

7.1. De ontwikkeling van het kind moet op een zo ruim mogelijke ondersteuning kunnen rekenen

De Visienota stelde uitdrukkelijk dat deelname aan kinderopvang een keuze moet blijven: 'Kinderopvang is één van de instrumenten binnen een totaal gezinsbeleid dat het voor ouders moet mogelijk maken om de opvoeding van kinderen zo optimaal mogelijk te combineren met hun gezins- en werksituatie (p. 12).'

Het Kinderrechtencommissariaat steunde die beleidsvisie. Kinderopvang speelt samen met, bijvoorbeeld, gezinsbijslag, opvoedingsondersteuning, … een rol in de ondersteuning van gezinnen. Helaas trok de Visienota die beleidsvisie niet door. Kinderopvang werd nauwelijks binnen een ruimer plaatje geplaatst.

Geruggensteund door het Comité voor de Rechten van het Kind herhalen we, ook bij het ontwerpdecreet, onze vraag naar een meer integrale benadering van de ondersteuning van ouders in de opvoeding van hun (jonge) kinderen. Tenslotte bepaalt artikel 6 van het Verdrag dat de overheid het overleven en de ontwikkeling van het kind in de ruimst mogelijke mate moet garanderen.

Doorheen de jaren hebben de Vlaamse en de federale overheid, vaak los van elkaar, tal van initiatieven ontwikkeld om ouders te ondersteunen in de opvoeding van hun kinderen. Elk vanuit hun eigen bevoegdheden en regelgeving leverden ze inspanningen om een passende levensstandaard aan kinderen te garanderen (bijv. gezinsbijslag), om kinderen een zo hoog mogelijke graad van gezondheid te garanderen (bijv. via toegang tot gezondheidszorg, eerstelijnsgezondheidszorg, preventieve gezondheidszorg,…), om ouders te ondersteunen in de opvoeding van hun kinderen (via informatie, opvoedingsondersteuning, gezinsondersteuning, familiehulp,…) en om ouders te ondersteuning in het combineren van gezins- en werksituatie (kinderopvang, ouderschapsverlof, ...).
Helaas ontbreekt een integraal beleid die de vele initiatieven op elkaar afstemt. De individuele ouder met veelal zelf alle puzzelstukken naast elkaar leggen om uit te zoeken waarop de ouder recht heeft. Vanuit een rechtenperspectief riskeert de overheid te kort te schieten in zijn ondersteuning. Een verbrokkeld beleid brengt de lacunes te weinig in beeld. Ouders die de weg naar de diverse initiatieven niet vinden, riskeren door de mazen van het net te vallen.

Mocht de overheid een integraal beleid voor jonge kinderen uittekenen, dan zou ze vanuit het belang en de rechten van het kind gemakkelijker op zijn noden kunnen inspelen. Ook zou de overheid zijn reeds bestaande initiatieven vanuit een rechtenperspectief effectiever kunnen inzetten. Bijvoorbeeld: Waarom de consultaties aan huis niet nadrukkelijker als informatiemoment inzetten? Geruggensteund door de rechtenverkenner zou de ouder over allerlei (financiële) ondersteuningsinitiatieven kunnen geïnformeerd worden. Waarom niet de toekomstige 'Huizen van het Kind' als eerste stap naar een integraal beleid voor jonge kinderen uitbouwen? Of waarom niet de overdracht van de kinderbijslag naar de gemeenschappen aangrijpen om de eerste stappen te zetten naar een integraal beleid voor jonge kinderen?

Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat de Vlaamse overheid de suggestie van het Comité voor de Rechten van het Kind ter harte neemt en in haar toekomstig zorgbeleid een plek voor een integraal kindbeleid reserveert.

7.2. Zonder onderscheid moet elk kind kunnen genieten van zijn rechten

Artikel 2 van het Verdrag bepaalt dat alle kinderen van hun rechten moeten kunnen genieten. En dit zonder onderscheid. Worden sommige groepen van kinderen toch gediscrimineerd, dan moet de overheid optreden. Ze moet initiatieven nemen om kinderen tegen eender welke vorm van discriminatie te beschermen.

Op geregelde tijdstippen brengt Vlaanderen de toegankelijkheid van kinderopvangvoorzieningen in kaart. Keer op keer wordt vastgesteld dat arme gezinnen, alleenstaande ouders, en allochtone gezinnen minder toegang hebben tot kinderopvangvoorzieningen. Ze participeren minder, vinden geen kinderopvangvoorziening, en hebben er ook minder in hun buurt[6].

[6] Ghysels, J. en Van Lancker W. (2009). 'Het ongelijke gebruik van kinderopvang in Vlaanderen'. Tijdschrift voor Welzijnswerk, 33, 304, p. 13-23. MAS (2007). 'Analyse van het zoekproces van ouders naar een voorschoolse kinderopvangplaats'. Brussel. Kind en Gezin. Van Keer S., Bettens C. en Buysse B. (2004). 'Enquête naar het gebruik van opvang voor kinderen jonger dan 3 jaar'. Brussel. Kind en Gezin. Vandenbroecke M. e.a. (2008). 'Mothers' search for infant child care: the dynamic relationship between

Deze resultaten leidden ertoe dat de Vlaamse overheid tot structurele maatregelen overging. Net als in het onderwijs reserveerde de overheid, via subsidies, kinderopvangplaatsen voor maatschappelijk kwetsbare groepen.

Het ontwerp van decreet geeft aan deze structurele maatregelen een decretale basis. De overheid besteedt duidelijk aandacht aan initiatieven die ongelijke kansen tegen gaan. De overheid erkent 'het recht op kinderopvang' en ze definieert kinderopvang als een dienstverlening die kwaliteitsvol, beschikbaar, betaalbaar, en rechtstreeks toegankelijk is voor elk kind, zonder onderscheid.

Het Kinderrechtencommissariaat steunt de ambitie: 'recht op kinderopvang'. Kinderopvang als recht definiëren, is een eerste stap in de uitbouw van kinderopvang tot een basisvoorziening. Ook drukt het een groot engagement t.a.v. de ondersteuning van alle (kwetsbare) gezinnen uit. Het ontwerpdecreet spreekt niet alleen over het 'recht op kinderopvang' maar duidt ook de uitbreidingsplannen die het recht op kinderopvang moeten realiseren.

In die zin moedigen we ook de financiële tussenkomst van de overheid aan. Via een getrapt subsidiesysteem wil ze aan elk gezin gelijke kinderopvang kansen geven. Kwetsbare gezinnen en gezinnen met een laag inkomen kunnen op extra ondersteuning rekenen. Een modulaire organisatieopbouw en dito financiering zorgt ervoor dat kinderen en ouders op een flexibele, occasionele, inclusieve, acute, …. kinderopvang kunnen rekenen.

Anderzijds merken we dat de overheid toch nog wat schroom voelt om de toegankelijkheidslijn volledig door te trekken. Het ontwerpdecreet vult het 'recht op kinderopvang' voorwaardelijk in. Het is afhankelijk van het beschikbare aanbod en de behoefte van het gezin. Is er geen aanbod, dan kunnen kinderen en ouders amper van hun recht op kinderopvang genieten.

Maatschappelijk kwetsbare gezinnen zullen het gebrek aan aanbod nadrukkelijker voelen. Stappen de kinderopvangvoorzieningen niet mee in het getrapte subsidiëringsysteem dan maken maatschappelijk kwetsbare gezinnen of gezinnen met een laag inkomen veel minder kans. Het ontwerpdecreet laat het aan de organisator om al dan niet te kiezen voor, bijvoorbeeld, een inkomensgerelateerde werking. Is er in de buurt geen inkomensgerelateerd aanbod of een aanbod dat zich, qua middelen en pedagogisch beleid, richt op maatschappelijke kwetsbaarheid, dan kunnen gezinnen met een laag inkomen of maatschappelijk kwetsbare gezinnen niet van hun recht op kinderopvang genieten.

Geruggensteund door de richtlijnen van de Raad van Europa en het Comité voor de Rechten van het Kind pleit het Kinderrechtencommissariaat voor een kinderopvang die voor elk kind toegankelijk is. De financiële situatie van de ouders mag de toegang niet belemmeren. We vragen aan de overheid om voldoende middelen vrij te maken zodat elke organisator van een kinderopvangvoorziening inkomensgerelateerd kan werken. Ook moet de overheid oog hebben voor de geografische verdeling van kinderopvangvoorzieningen. Elke regio moet op voldoende tussenkomsten van de overheid kunnen rekenen om een kwaliteitsvol, beschikbaar, betaalbaar, en rechtstreeks toegankelijk aanbod te creëren. Elke regio moet kunnen anticiperen op de noden van de ouders in die regio. Het lokaal loket kinderopvang kan samen met het Lokaal Overleg Kinderopvang de lacunes in het kinderopvangbeleid in kaart brengen en aankaarten.

---

availability and desirability in a continental European Welfare State'. Early Childhood Research Quarterly. 23. 2. p. 245-258.

7.3. Het economisch belang mag nooit op het belang van baby's en peuters primeren

Artikel 3 van het Verdrag geeft aan het belang van het kind een centrale plaats. Het belang van het kind moet de eerste overweging zijn. Beslissingen en acties die het welzijn van kinderen raken moeten altijd eerst t.a.v. het belang van kinderen worden afgewogen.

Voor baby' s en peuters geldt dit des te meer. Hun welzijn en respect voor hun rechten ligt volledig in handen van de mensen die hen omringen. Het zijn de volwassenen rondom hen die over hun belang moeten waken. En dit zowel op individueel niveau als op groepsniveau.

Kinderopvang combineert verschillende functies en belangen. Kinderopvang draagt bij tot de economische vooruitgang. Ze creëert arbeid en maakt arbeidsparticipatie van de ouder mogelijk. Kinderopvang vervult een pedagogische functie. Wetenschappelijke studies tonen aan dat kwaliteitsvolle kinderopvang een significante bijdrage levert aan de opvoeding en welzijn van kinderen. En kinderopvang vervult tenslotte een sociale functie. Het versterkt de kansen van maatschappelijk kwetsbare groepen in samenleving.

Het Kinderrechtencommissariaat erkent, op basis van het Verdrag, de economische functie van kinderopvang. Dankzij kinderopvang kunnen ouders hun kinderen een passende levenstandaard garanderen.
Anderzijds mag de vervulling van de economische functie nooit de bovenhand nemen. Kinderen opvangen vereist bijzondere vaardigheden, competenties en een continue aandacht voor de kwaliteit van de opvang. Onder geen beding mag het economische belang het belang van baby's en peuters onder druk zetten. Elke baby en peuter moet kunnen rekenen op een kwaliteitsvolle kinderopvangvoorziening en een kwaliteitsvol kinderopvang beleid.

Onze bovenstaande ombudsklachten tonen aan dat het economische belang soms durft te primeren op het belang van het kind. Een gebrekkige of slecht georganiseerde kinderopvangvoorziening blijft soms operationeel onder druk van een tekort aan opvang.

7.3.1. Kwaliteitsvolle kinderopvang vereist een kwaliteitsvol kinderopvangbeleid

De 'Competence Requirements in Early Childhood Education and Care (CoRe)' – studie[7] onderscheidt verschillende kwaliteitsvereisten en –niveaus in een kwaliteitsvol kinderopvangbeleid. Een kwaliteitsvolle kinderopvangvoorziening is voor CoRe niet alleen een voorziening die kan rekenen op subsidies, toezichtmechanismen en een goed pedagogisch beleid, maar ook op intervisie, supervisie, ondersteuning, vorming, uitwisseling en netwerking, en een kwaliteitsvol kinderopvangbeleid op beleidsniveau.

Kwaliteit op beleidsniveau betekent o.a.:
- voldoende middelen voorzien en goede arbeidsvoorwaarden scheppen;
- het lokale -, regionale - en nationale kinderopvangbeleid op elkaar afstemmen;

[7] University of East London, Cass School of Education and University of Ghent, Department fot Social Welfare Studies (September 2011). Competence Requirements in Early Chilhood Education and Care. A Study for the European Commission Directorate-General for Education and Culture.

- samen met stakeholders en experts een pedagogisch beleidskader ontwikkelen dat duidt wat de doelstellingen en de kwaliteitsvereisten zijn, welke opleidingsonderdelen gewenst zijn, hoe de kwaliteit van kinderopvang geëvalueerd, gemonitord en continu onder de loupe gehouden wordt, welke administratieve instanties op lokaal, regionaal en nationaal nodig zijn en hoe de inbedding met andere instanties (onderwijs, sociaal beleid, gelijke kansen beleid, tewerkstelling, gezondheid, justitie) vorm krijgt;
- de professionalisering van kinderopvang ondersteunen door instanties en mechanismen uit te bouwen die instaan voor de begeleiding, nascholing, coaching, intervisie, supervisie en ondersteuning van het personeel.

7.3.1.1. Het nieuwe ontwerpdecreet houdt de belofte op een kwaliteitsvol kinderopvangbeleid in

Leggen we het ontwerp van decreet naast de bovenstaande vereisten, dan komt het ontwerpdecreet op verschillende plaatsen aan deze kwaliteitsvereisten tegemoet.

Artikel 3 van het ontwerpdecreet duidt de doelstellingen van kinderopvang. Kinderopvang moet kwaliteitsvol, beschikbaar, betaalbaar, en rechtstreeks toegankelijk zijn voor elk kind zonder onderscheid. En dit met respect voor de keuzevrijheid van het gezin en de draagkracht van het kind en zijn thuismilieu.

Door te kiezen voor een vergunningssysteem geeft de overheid een duidelijk signaal. De overheid maakt duidelijk dat de opvang van kinderen een ernstige zaak is. Voldoet een kinderopvangvoorziening niet aan de vergunningsvoorwaarden, dan kan ze haar vergunning verliezen en geen kinderen meer opvangen.

De vergunningsvoorwaarden sommen kwaliteitsvereisten op. Bijvoorbeeld: respect voor de integriteit van elk kind, verbod op discriminatie, een pedagogisch beleid dat gericht is op de ontwikkeling, het welzijn en de betrokkenheid van elk kind en respect voor de participatie van de ouder.

Samen met Zorginspectie en Kind en Gezin, staan toezichthouders in voor het toezicht en de evaluatie van de kwaliteit van de kinderopvang. Samen garanderen ze de afstemming van het lokale op het regionale en Vlaamse kinderopvangbeleid.

Het ontwerp van decreet duidt verschillende administratieve instanties en mechanismen (lokaal loket kinderopvang, Lokaal Overleg Kinderopvang, lokaal bestuur, de burgemeester, Kind en Gezin,…) aan die een rol spelen in het kinderopvangbeleid.

7.3.1.2. Helaas missen we wel wat boter bij de vis

Anderzijds merken we dat de Vlaamse overheid er niet helemaal in slaagt om haar wensen en bezorgdheden in duidelijke en ondubbelzinnige beleidsinitiatieven en -beslissingen te vertalen.

Het ontwerpdecreet somt geen arbeidsvoorwaarden op. De vraag naar een degelijk statuut, meer opleidingsmogelijkheden en doorgroeikansen wordt niet beantwoord. Het ontwerpdecreet duidt ook niet hoeveel middelen ze wenst ter beschikking te stellen.

Net als de Visienota legt ook het ontwerp van decreet geen beperkingen qua rechts- en organisatievorm voor de organisator van kinderopvang op. 'Vermarkting' van de kinderopvang of winst slaan uit de opvang en verzorging van kinderen blijft denkbaar.

De vertaling van de vergunningsvoorwaarden naar ondubbelzinnige kwaliteitsvereisten schiet te kort. Het ontwerpdecreet stelt dat kinderopvang moet voldoen aan voorwaarden met betrekking tot infrastructuur, veiligheid en gezondheid, personeelsbezetting en management. Helaas specificeert het ontwerpdecreet amper wat die voorwaarden zijn.

Ook de 'draagkrachtvereiste' waarnaar het ontwerpdecreet refereert blijft zeer vaag. In het ontwerpdecreet missen we een opsomming van de vereiste competenties, vaardigheden en een begeleidersratio die het belang van het kind duidelijk vooropstelt. Los van het deskundige advies van verschillende experts blijft de overheid voor te grote leefgroepen kiezen. Experts stellen dat gezinsopvang niet hoger mag gaan dan vier gelijktijdig aanwezige baby's en peuters, met een absoluut maximum van zes tijdens de piekmomenten. De overheid blijft kiezen voor een begeleidersratio van acht kinderen per organisator van een gezinsopvang. Enkel wanneer het 'attest draagkracht' uitmaakt dat de begeleider over onvoldoende draagkracht beschikt, komt een begeleidersratio van vier in zicht.

Het ontwerp van decreet voorziet een gelaagde controle voor het toezicht op de kinderopvang. De Vlaamse regering wijst toezichthouders aan die aan Kind en Gezin verslag uitbrengen. Op basis van het verslag kan Kind en Gezin tal van acties ondernemen.
Het is een goede zaak dat het ontwerp van decreet, in tegenstelling tot het voorontwerp, expliciet naar Zorginspectie verwijst. Helaas is de rol van Zorginspectie niet duidelijk.

Tenslotte missen we in het ontwerp van decreet de opsomming van instanties en mechanismen die moeten instaan voor de intervisie, supervisie en de ondersteuning van het kinderopvanglandschap.

7.3.2. Het ontwerp van decreet mag de rol van de overheid als ondersteuner van het kinderopvanglandschap meer benadrukken

In het ontwerp van decreet presenteert de Vlaamse overheid zich als een subsidiërende en controlerende instantie. Kinderopvangvoorzieningen krijgen van Kind en Gezin een vergunning. Kind en Gezin beschikt over verschillende soorten subsidies en kan een aanmaning, bestuurlijke maatregel of bestuurlijke geldboete opleggen. Het ontwerp van decreet kent aan Kind en Gezin geen 'expliciete' ondersteunende rol toe.

Het Comité voor de Rechten van het Kind en de CoRe sommen niet alleen subsidierings-, evaluatie- en toezichtmechanismen op, maar ook mechanismen die de kinderopvangvoorzieningen moeten ondersteunen. In de praktijk zien we dat de overheid deze ondersteunende functie opneemt. Ze subsidieert organisaties die de vorming en bijscholing van begeleiders en (toekomstige) organisators van kinderopvangvoorzieningen verzorgen. Kind en Gezin informeert de voorzieningen over nieuwe regelgeving ter zake. Ook onderwijs neemt qua vorming en opleiding zijn verantwoordelijkheid op.

Gesprekken met organisatoren van kinderopvangvoorzieningen leren ons dat ze duidelijk geïnformeerd worden over nieuwe initiatieven en regelgeving die de ontwikkeling, zorg en veiligheid van kinderen ten goede komen. Anderzijds geven de organisatoren aan dat de overheid te kort schiet in de implementatie van deze regelgeving. Ze missen een dienst die mee nadenkt over hoe ze de regelgeving naar hun kinderopvangvoorziening kunnen vertalen. Vooral wanneer het om regelgeving gaat die betrekking heeft op de infrastructuur, de uitrusting, de inrich-

ting en de veiligheid missen ze back-up. Vroeger konden ze op toezicht en ondersteuning rekenen. De inspecteur hielp ter plaatse oplossingen bedenkingen voor praktische problemen die nieuwe regelgeving met zich meebracht.

Niet alleen vanuit het belang van de kinderopvangvoorzieningen maar ook, en vooral, vanuit het belang van het kind vragen we aan de overheid om naast haar toeziende en subsidiërende functie ook haar ondersteunende functie te expliciteren. De toename in het aantal kinderopvangplaatsen is niet alleen een kwantitatief maar ook een kwalitatief verhaal. Het Kinderrechtencommissariaat juicht de uitbreiding van het aantal kinderopvangplaatsen toe. Maar om deze uitbreiding tot een kwaliteitsvol einde te brengen moet ze ook ondersteund worden. In het ontwerpdecreet missen we een hoofdstuk dat vorm geeft aan de praktische ondersteuning van kinderopvangvoorziening en de opleiding, vorming en begeleiding van alle betrokkenen.

7.3.3. Het ontwerp van decreet mag de rol van de overheid als toezichthouder op het kinderopvanglandschap meer benadrukken

In de Visienota trok de overheid duidelijk de kaart van de controle op de werkvloer (p.21). Ook het ontwerpdecreet blijkt die ambitie te hebben. Het schuift als vergunningsvoorwaarde een tevredenheidenquête en een uitgetekende klachtenbehandeling naar voren. Daarnaast duidt de overheid toezichthouders aan. Zij controleren ter plaatse of een kinderopvangvoorziening al dan niet voldoet aan de startvoorwaarden en de bepalingen vanuit het ontwerpdecreet en uitvoeringsbesluiten. Op basis van het verslag van de toezichthouder kan Kind en Gezin een kinderopvangvoorziening schriftelijk aanmanen of maatregelen treffen. Kind en Gezin oefent enkel controle uit via administratieve stukken. In principe kan Zorginspectie ter plaatse blijven gaan. Tijdens de toelichting van het ontwerpdecreet benadrukte de minister die toezichthoudende rol van Zorginspectie.

Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van een kwaliteitstoezicht op de werkvloer dat volledig onder de bevoegdheid van de overheid valt. Het ontwerpdecreet komt aan deze overheidsexclusieve te weinig tegemoet.

- Het ontwerpdecreet expliciteert de rol van Zorginspectie niet. Het stelt enkel dat er naast Zorginspectie toezichthouders worden aangewezen en dat deze aanwijzing afhankelijk zal zijn van de verhouding t.a.v. Zorginspectie en Kind en Gezin.
- De overheid kan haar kwaliteitstoezicht uitbesteden aan private gemachtigden die afhankelijk van o.a. de prijs die voor het toezicht gevraagd wordt, aangewezen wordt.
- Het ontwerpdecreet geeft geen duidelijkheid over wie de prijs van het toezicht zal betalen.
- Ook geeft het ontwerp van decreet geen duidelijk inhoudelijk kader mee waarop toezichthouders zich kunnen op baseren.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een prominente rol voor Zorginspectie in het kwaliteitstoezicht. Zorginspectie moet als onafhankelijke instantie alle betrokken instanties kunnen inspecteren. Inspectie en toezicht moet een overheidsexclusieve blijven. De overheid moet de kosten voor het kwaliteitstoezicht dragen. Onder geen beding mogen ze naar de kinderopvangvoorzieningen worden doorgeschoven. Kwaliteitstoezicht moet zo onafhankelijk mogelijk georganiseerd worden. Tenslotte staat het belang van het kind op het spel.

7.4. Ook de allerkleinsten hebben recht op participatie

Het recht op participatie van jonge kinderen roept geregeld ongeloof op. Ze kunnen tenslotte nog niet praten. Vaak gaat men er van uit dat ze te jong en onervaren zijn om een mening te hebben. Toch hebben ook jonge kinderen recht op participatie. Op een actieve wijze gaan ze om met hun omgeving. Op hun eigen manier geven ze uitdrukking aan hun belevingen, gevoelens en wensen. Ze lachen, huilen, kirren, schreeuwen, protesteren, brabbelen, … en dit op verschillende manieren.

Het recht op participatie geeft aan jonge kinderen de ruimte om zichzelf te zijn en uitdrukking te geven aan hun eigenheid. Ouders of andere verzorgers hebben de taak om die ruimte te respecteren, te achterhalen wat de mening van de baby of peuter is, en er rekening mee te houden.

Het recht op participatie van baby's en peuters roept de volwassene op om ook oog te hebben voor hun toenemende capaciteiten. Tijdens de baby- en peutertijd groeien kinderen ontzettend snel en leren ze veel. In minder dan drie jaar tijd kunnen ze stappen, zelfstandig eten, praten, tekenen, spelen, zich concentreren, … De variatie aan motorische en cognitieve behoeften neemt toe. Ook de wens naar autonomie en het 'zelf willen doen' krijgt vorm.

Ouders of andere verzorgers hebben de taak om in te spelen op die veranderende behoeften. Ze moeten baby's en peuters zo goed mogelijk begeleiden en inspelen op die groeiende capaciteiten, zonder die groeiende capaciteiten te forceren. Inspelen op de individuele behoeften van baby's en peuters blijft van primordiaal belang.

Het Comité voor de Rechten van het Kind hecht naast de participatie van het kind ook belang aan de participatie van de ouders bij de zorg van jonge kinderen. Tenslotte zijn de ouders de eerste opvoedingsverantwoordelijken. De overheid moet de opvoedingsverantwoordelijkheid van de ouder(s) respecteren, en al het mogelijke doen opdat de ouder die rol kan op nemen.

Onderzoek over de participatie van ouders bij de kinderopvangvoorziening toont aan dat de ouders best tevreden zijn over de frequentie, de inhoud en de vorm van de informatie. 9 op 10 ouders vinden dat ze voldoende informatie over hun kind aan de begeleider kunnen geven. Ook vinden ouders dat de begeleiders open staan voor opmerkingen. De antwoorden van de ouders tonen aan dat ouders een groot vertrouwen in hun kinderopvangvoorziening stellen[8].

Het ontwerp van decreet erkent het recht op participatie van baby's, peuters en ouders. Een kinderopvangvoorziening kan maar een vergunning krijgen als ze o.a. 'een pedagogisch beleid en een pedagogische ondersteuning uit werkt met het oog op het stimuleren van de ontwikkeling van elk kind op lichamelijk, cognitief, sociaal-emotioneel, communicatief, creatief en moreel vlak, en met het oog op het waarborgen van het welbevinden en de betrokkenheid van elk kind' (artikel 6. §1, 3°, c). Ook moet het beleid beantwoorden aan 'de betrokkenheid en de participatie van de gezinnen, met inbegrip van de periodieke evaluatie van de tevredenheid van de gezinnen en de communicatie met de gezinnen, en met inbegrip van de informatie van Kind en gezin over de vergunning' (artikel 6. §1, 3°, d). De organisator van een kinderopvangvoorziening 'moet voldoen aan de voorwaarden betreffende het kwaliteitsbeleid en klachtenbehandeling' (artikel 6. §1, 5°).

[8] Vandewaerde S. e.a. (2010). ' Een kwaliteitsmeting in de voorschoolse, gesubsidieerde kinderopvang'. Zie: http://www.hig.be/documenten/forumdag_2010_verslagboek_art_ond-kwal-KO.pdf.

Concreet betekent dit dat de overheid het nodige moet doen om de participatie van jonge kinderen en hun ouders te promoten. Via vorming en training kunnen begeleiders, organisatoren, professionelen en verantwoordelijke kinderopvangbeleidsmakers leren hoe ze in hun werking meer rekening kunnen houden met de mening het jonge kind. Respect voor de participatie van jonge kinderen verlangt van de volwassene luisterbereidheid, geduld, creativiteit, openheid en respect voor de mening en waardigheid van het kind.

Respect voor de participatie van de ouders verlangt eenzelfde open attitude. Ouders moeten de kans krijgen om hun mening en wensen dagelijks te uiten. Ook al kennen ze weinig Nederlands. Wil de overheid de opvoedingsverantwoordelijkheid van de ouder respecteren, dan moet ze de participatie van de ouder en hun recht op informatie promoten en ondersteunen.
Vanuit vertrouwen, vertrouwen ouders hun baby of peuter aan een derde toe. Een degelijk informatiebeleid kan dit vertrouwen alleen maar ten goede komen. We hopen dat de overheid bij de implementatie van het ontwerpdecreet en het toezicht erop oog zal hebben voor het recht op informatie. Ouders moeten dagelijks voldoende informatie over hun baby en peuter krijgen. De voorziening moet de ouders over alle opvangaspecten inlichten. Ouders moeten toegang hebben tot alle baby- en peuterruimtes. Ze moeten altijd toegang hebben tot de kinderopvangvoorziening. Ouders moeten weten bij wie ze terecht kunnen met vragen, zorgen en problemen over de opvang. Informatie over het gezondheids- voedings-, veiligheids- en pedagogisch beleid moet beschikbaar zijn. Toezichtverslagen moeten raadpleegbaar zijn. En wanneer een kinderopvangvoorziening niet meer voldoet aan de vergunningsvoorwaarden, moeten de ouders onmiddellijk geïnformeerd worden.

8 Advies van het Kinderrechtencommissariaat

In dit advies formuleerden we onze bedenkingen bij het ontwerp van decreet houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters. We deden dit vanuit de overtuiging dat een kwaliteitsvolle kinderopvang een basisrecht voor alle kinderen moet zijn. Samen met andere beleidsinitiatieven draagt een kwaliteitsvolle kinderopvang bij tot een integraal zorg- en welzijnbeleid voor alle kinderen.

8.1. Kinderopvang als deel van een integraal kindbeleid

- Samen met het VN-Comité voor de Rechten van het Kind pleiten we voor een integrale benadering van het zorgbeleid voor jonge kinderen. Een integraal zorgbeleid, dat vanuit kinderrechten vormt krijgt, resulteert in een effectiever (opvoedings)ondersteuningsbeleid.
- We hopen dat de Vlaamse overheid de suggestie van het Comité ter harte neemt en in haar toekomstig zorgbeleid een plek voor een integraal (jong) kindbeleid reserveert.

8.2. Kinderopvang moet een basisrecht voor alle kinderen zijn

Het Kinderrechtencommissariaat steunt de ambitie: 'recht op kinderopvang'. Het is de eerste stap in de uitbouw van een kinderopvang als basisvoorziening.
Samen met het getrapte subsidiesysteem drukt het ontwerpdecreet ook een groot engagement t.a.v. de ondersteuning van alle (kwetsbare) gezinnen uit.

Helaas staat of valt het 'recht op kinderopvang' met de middelen die de overheid daarvoor vrijmaakt. Ook het feit dat de organisator al dan niet voor het getrapte subsidiesysteem kiest, speelt een cruciale rol.

- Het Kinderrechtencommissariaat vraagt aan de overheid om voldoende middelen vrij te maken zodat het getrapte subsidiesysteem inderdaad zijn sociale functie waarmaakt.
- Ook moet de overheid oog hebben voor de geografische verdeling van kinderopvangvoorzieningen. Ouders en kinderen moeten kunnen rekenen op een kwaliteitsvol, beschikbaar, betaalbaar, en rechtstreeks toegankelijk aanbod in de buurt.

8.3. Het belang van het kind moet primeren

Het Kinderrechtencommissariaat erkent de economische functie van kinderopvang. Dankzij kinderopvang kunnen ouders hun kinderen een passende levenstandaard garanderen.
Anderzijds mag de vervulling van de economische functie nooit de bovenhand nemen.

- Onder geen beding mag het economische belang het belang van baby's en peuters onder druk zetten. Ombudsklachten tonen aan dat een gebrekkige kinderopvangvoorziening soms operationeel blijft onder druk van een tekort aan opvang.

8.4. Kwaliteitsvolle kinderopvang moet kunnen rekenen op een kwaliteitsvol beleid

Een kwaliteitsvolle kinderopvangvoorziening kan blijven bloeien dankzij een kwaliteitsvol kinderopvangbeleid. Het ontwerp van decreet houdt de belofte op een kwaliteitsvol beleid in.

- Het duidt de doelstellingen van kinderopvang.
- Met het vergunningsysteem maakt de overheid duidelijk dat de opvang van kinderen een ernstige zaak is.

- De vergunningsvoorwaarden sommen kwaliteitsvereisten op.
- Samen met Zorginspectie en Kind en Gezin, staan toezichthouders in voor het toezicht en de evaluatie van de kwaliteit van de kinderopvang.

Helaas missen we ook boter bij de vis.

- Het ontwerp van decreet somt geen arbeidsvoorwaarden op.
- Het duidt niet hoeveel middelen ze wenst ter beschikking te stellen.
- Er zijn geen beperkingen qua rechts- en organisatievorm voor de organisator van kinderopvang.
- De vertaling van de vergunningsvoorwaarden naar ondubbelzinnige kwaliteitsvereisten schiet te kort. De 'draagkrachtvereiste' waarnaar het ontwerpdecreet refereert blijft zeer vaag.
- Wars van het advies van experts blijft de overheid bij een begeleidersratio van één op acht voor de gezinsopvang, in plaats van één op vier.
- We missen in het ontwerpdecreet een hoofdstuk 'Ondersteuning'. Om de uitbreiding tot een kwaliteitsvol einde te brengen moeten kinderopvangvoorzieningen op een uitgebreide praktische ondersteuning kunnen rekenen.
- Tenslotte pleiten we voor een prominente rol voor Zorginspectie in het kwaliteitstoezicht. We zijn voorstander van een kwaliteitstoezicht op de werkvloer dat volledig onder de bevoegdheid van de overheid valt.

8.5. **Kwaliteitsvolle kinderopvang respecteert het recht op participatie**

Ook de allerkleinsten hebben recht op participatie. Het recht op participatie geeft aan jonge kinderen de ruimte om zichzelf te zijn en uitdrukking te geven aan hun eigenheid. Ouders of andere verzorgers hebben de taak om die ruimte te respecteren, te achterhalen wat de mening van de baby of peuter is, en er rekening mee te houden.

- Via vorming en training kunnen begeleiders, organisatoren, professionelen en andere betrokkenen leren hoe ze in hun werking meer rekening kunnen houden met de mening het jonge kind.
- Intervisie en supervisie kunnen ingezet worden om de luisterbereidheid, geduld, creativiteit, openheid en respect voor de mening en waardigheid van het kind extra in het licht te zetten.

Wil de overheid de opvoedingsverantwoordelijkheid van de ouder respecteren dan moet ze de participatie van de ouder en hun recht op informatie promoten en ondersteunen.

- Ouders moeten de kans krijgen om hun mening en wensen dagelijks te uiten. Ook al kennen ze weinig Nederlands.
- De voorziening moet de ouders over alle opvangaspecten inlichten.
- Ouders moeten toegang hebben tot alle baby- en peuterruimtes.
- Ze moeten altijd toegang hebben tot de kinderopvangvoorziening.
- Ouders moeten weten bij wie ze terecht kunnen met vragen, zorgen en problemen over de opvang.
- Informatie over het gezondheids- voedings-, veiligheids- en pedagogisch beleid moet beschikbaar zijn.
- Toezichtverslagen moeten raadpleegbaar zijn.
- Wanneer een kinderopvangvoorziening niet meer voldoet aan de vergunningsvoorwaarden, moeten de ouders onmiddellijk geïnformeerd worden.